

BARSI HIRLAP.

Politikai hetilap. Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, egyes szám 20 fillér. Hirdetmények beiktatása jutányosan számíttatik. A „Nyílt tér” sorának közlési díja 50 fillér.

Felelős szerkesztő:
KUTSERA BÉLA

A lap szellemi részét illető kéziratok a szerkesztőség, hirdetmények és pénzküldemények a kiahivatal címére küldendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

Ugy legyen!

Írta: Kutsera Béla.

Ha a földtekének összes lakóit a népek tengerének szabad nevezni, talán lehet Ausztria népét olyan folyóhoz hasonlítani, mely Scyllák és Charybdisek veszedelmességével örvénylő hullámszásban csapkod közibénk, elsodorni életünk

Egyiptom népe a Nylus termékenyítő dagályáért ünnepi körmeneteket tart és nincs nagyobb öröme, mintha az hatalmas árjával beláthatatlan területeket önt el, mert ehhez képest embereli magát a termés. A Nylus árja pedig borzalmas ilyenkor, iszapos hullámai között százával hanytorognak a hullák, mélyéből döglertes büzt áraszt, s a messze menekülő lakosság ezt a szennyes piszkos vizözönt imádni kész. . . .

Legyen szabad e kitérés után az első sorban füzött hasonlatom fonálát felvéve, azokon a külső érzékléseken nézelődöm, a melyeket az a másik folyam látványosságai gyakorolnak az emberre. A külsők jellemzéséhez gondolatokat, kifejezéseket, mondatot, de egész jellemtant legszerencsésében azokból az országgyűlési beszédekből vehetnők, melyek annak a függetlenségi pártnak szónokai ajkairól hangzottak, el ki csekély

számu tagjaiban úgy állott a nép előtt, mint élő tiltakozás Ausztria azon hatalma ellen, melynek alapja jogeltiprás, az emberek törvényeinek megvetése, politikai szolgaság, a lelkiismereti szabadságnak korlátozása, hálátlanság és hitszegés!

Az ausztriai áradat piszkos hullámszás századok óta erősödő dagálylyal pusztított és végezte a rombolás munkáját Magyarországon. Az ő luna mendaxa a török uralom félholdjának ragyogásakor növesztette még azt a dagályt, melynek hullámszásai mind meg annyi rabló hadjáratként sepertek végig hazánk földjén, magukkal ragadván mindent, mi utjukban csak volt. Ezrével dőlt e hullámszásba a nemes magyar faj, s mitől gyáva-ságában rettegett az osztrák, megtörött az ősi erő; vitte magával az ország kincseit, vagyonát; utján az enyészet rothadása büzlött és szövetségéből ordító vad, sakál fogamzott A természet rendje szerint apály és dagály periodikusan változnak, de ez a pusztító ár nem akart visszahúzódni medrébe és emberi kézzel rakott gát ki nem állta sodrát. A magyarok Istenének kellett megsokalni népének szenvedéseit és végre csalfa lett az a hold is, melynek planétájában a magyar nemzethez hűlen lett Isten és ember. A népsanyargatás ama Babilonja, melyet

Ausztriának neveznek, a burkus patkói alatt összetört . . .

Egy keleti mondás arra tanít, hogy a ki nem tudja, mit lesz jó tennie, figyelje meg mit tesznek ellenségei, tegye annak ellenkezőjét és biztos lehet, hogy jól választott!

A 67-es kiegyezés olyan idők jele, melyek Ausztria pusztulását rejtették méhükben s hogy be ne teljesedjék azon jóslat, mely szerint Magyarország leszen az a máglya, melyen Ausztria elég, hazánk meg kellett állítani azzal a kiperzselés politikáját. Az ellentétes hidegség olvadozni kezdett, de a magyar, ha figyelte is mit tesznek ellenségei, nem tette ellenkezőjét. A multak szenvedései nem tették óvatossá népünket, sőt az osztrák politikától megmégítelyezett ezrek hittek a kiegyezés jóhiszeműségének szentségében. Az egész nemzet nagy részben a multak véres zivatarainak pusztítását kívánta romjaiból kisarjastani és ezen törekvésében megoldottnak vélte létének kérdését azzal, hogy a siratatlantul és temetetlenül maradt fehérlő csontokat behantolta, megnyugtatta magát, hogy az a lelkeket nyugtalanító boszu-állás közérzete Shakespeare Hamletjébe való és tragoediába illő szereplés volt azon néhány törhetetlen 49-es sorsa, a kik, mint a hogy szokás

TÁRCZA.

Mese.

Egy fürtös fejű ifju lovag, nevető kék szempárral, rózsapiros arcczal, tiszta, mint szálló hópehely; szép, mint Adonis; bölcs, mint a Kórán és vitéz, mint Bayard lovag, fiatal szívének rajongó lelkesedésével elindult a nagy világba, hogy lemondva minden földi hiúságról, érzéki gyönyörrel, diadalra juttassa azt, ami után lelke annyira szomjuhozott, az „Igazság”-ot.

Hosszu fáradságos vándorlása közben egy idegen országba jutott, ahol szétszórt holttestek hevertek, felégetett falvak füstölögtek, mindenütt gyász és pusztulás hirdette egy lefolyt háborúnak borzalma. Minél tovább haladt, annál több temetetlen holttestem feküdt szerteszét az országuton, árok partján, mezőségen, — mindenütt, a merre csak a szeme ellátott.

Feje felett mint szakadozott terhes felhő kóválygott a hollók és dögkeselyűk táborra és az szálló felhő vezette őt mindig beljebb, beljebb a kipusztult országba, mig-nem egy csendes csillagos éjszakán rábukant a legyőzöttek táborára.

Harczodott férfiaknak könnytelen keményszívű asszonyok öntötték a golyót, kőszőrülték a kardot és buzditották a vezér nélkül csüggedőket új harcra, egy végső küzdelemre.

Itt tudta meg a vándor ifju, hogy egy boldog, szabad kis országra ráfeküdt egy éhes nagy hatalom, hogy nyers erejével, seregeinek megszámlálhatatlan sokaságával elsöpörje a térségről ezt a szabad kis országot s dolgos kezű népét rabigába hajtsa, szolgaságra vesse.

És az ifju hős lábba égő arcczal kezébe ragadta szabályját s magasra emelve megesküdött, ott a csillagos éjben, hogy diadalra viszi az eltiprott „Igazság”-ot; legyőzi a győzött és visszavivja ennek a maroknyi népnek legdrágább kincsét — a szabadságot!

Riadót fuvatott; aztán: hajrá, hajrá!

Neki az ellenek! Mint próféta vezette a népét ütközetről-ütközetre; diadalról-diadalra. Egyik kezében halált osztó kardja, másikkban a rongyos, tépett, véres zászló.

Harczolt a maroknyi nép prófétája élén, hullott az ellen rakásra, mint őszi levél vihar zugása közt, halottakkal telt meg minden talpalatnyi tér, mintha csak a végítélet napján temetővé változna át az egész nagy mindenség.

De az elesettek helyén új hadsereg támadt és amint fogyott a hősöknek száma, úgy nőtt, mindig csak nőtt a szabadságtipró vad csorda.

Egyszer aztán kiesett a próféta kezéből is a kard, földet ért a zászló, elveszett a szent ügy, legyőzték a vezért és a durva nyers hatalom őt, az Igazság bátor hirde-

tőjét, lánglelkű harcászát ledobta a tömlőz fenekére néma kisértetek és patkányok közé.

Hogy elűzze magától a kisértő árnyakat, barátságot kötött a patkányokkal, beszélgetett velük és megértették egymást. Megosztotta velük kenyerét, a melyet naponként nyújtott be egy láthatatlan kéz, a patkányok aztán hálából apró erős kis fogaikkal egy éles vasszöveget rágtak ki a falból, amelylyel ő tiz hosszú esztendő nehéz munkájával akkora nyílást vágott a kőfalon, hogy kiferhetett rajta és megszabadulhatott nehéz rabságából.

A haja már deresedni kezdett, acélizmai megtárgultak, elgyengültek, de elméje még élesebb lett, megtanult a sötétben tisztán látni, bölcsen gondolkodni és lankadó erejét visszaadta a hit, mely megszállta lelkét, hogy elméje tisztaságával ki fogja vivni azt az Igazságot, amit nem tudott diadalra juttatni szive lelkesedésével, acélkarja erejével.

Legelső útja egy nagy városba vezette, ahol a tágas főtéren feállított emelvényről diszes menyezet alatt, a város birája osztotta az igazságot.

Már csak egy pörlekedő párt várt az itéletre.

Az emelvény előtt porban fetrengve siránkozott két sápadt asszonyszemély, mig fent az emelvényen, a bíró oldalánál gögös pöffeszkedéssel magyarázta panasztát egy gazdag ruházatu kalmár.

A vándor odament az asszonyokhoz és

volt a római szertartás szerint a haldokló utolsó lehelletét szájjal felfogni, magukba szívták a vérünek és szabadsághősök utolsó sóhaját és átkát, s törhetetlen hirdetői lettek az osztrák járom le-rázásának. A hitvány darabant többség pedig nem állotta a magyar mivolt kristály tisztaságát condraival szemfedelezni, és az mint élő halott a világ népe előtt parentálva lón; kinek paizsán Európa védelmének napja ragyogott, már-már a császár-esatlós szerep jutott!

De im a megtorlás napjai elértek. A Gondviselés, melynek utjai rejtélyesek, oly oldalról kelté fel a tettek idejének a hajnalát, a honnan emberi előrelátás nem várható! A mi csak pium de desirium volt, a mi hő honfi kebelben csak sóhajítás maradt, valóra vált, mert a magyar nemzetnek királya kérdésére adott feleletében a közös ügyek állapotáról minden elvégeztetett. Az a magyar nemzet küldte fel törvényhozóit a parlamenti munkára, a ki megfigyelte, hogy mit tesznek ellenségei és ellenkezőjét fogja tenni, mit amazok akarnak.

El fognak némulni azok az ajkak, melyeken a függetlenségi toborzó harsogott; együtt lévő ész, erő, akarat a függetlenségi állapot megvalósítására fognak egyesülni; mi eddig magas szárnyalású beszéd volt, mint földi alkotás kell, hogy testet öltön eszméiből; közjogi vitáink helyett meg fog jelenni az önálló és független magyar állam, meg kell tudnia a világnak, hogy az igazságos Mátyás országában csak egy ur van és ez a magyar törvény, mit a király megtart és mindenkivel megtartat; látni kell a lézengő iparlovagoknak, hogy a magyar munkáskéz és magyar anyag fedezi szükség-

leteit mindenkinek a bölesőtől a koporsóig; elmaradottságunk szégyenének érzete hatványozott szellemi harcokat kell, hogy kifejlesszen, melynek intenzív erejét érzénel maradandóbb alkotások hirdessék; s mert lesz mit féltünk, phallanxát majd sikra állítjuk az önálló magyar hadseregnek!

Ezután a mi országunk lakossága antikrisztusoknak többörömtüzeket nem fog kigyújtani, mert a lelkesedésnek annyira vívó szárnyait leégeté a pusztítások Számumja. Életben maradásának feltételeit a mig nem biztosítja üres hű-hó a munka politikájának aerájában nem hazudtolja meg.

Az angolokról azt szokták mondani, hogy ha a Vezuv gyomrába temetik is, onnan is kivakarja magát. Ez a nép ha nálunk jövőre példa lesz, miénk a jövő.

A független és boldog jövő megteremtése utáni akaratát az egész magyar nép kinyilvánította s kikre a kivített bizta, hogy világító tűz-oszlopa legyen irányuknak, Kosuth Lajos zászlajára esküdtette fel.

Hogy esküjüket beváltsák, Isten adja, úgy legyen!

A szocializmus és a morál.

írta: Bodnár Zsigmond egyetemi tanár.

Mi a szocializmus? Nem egyéb, mint oly társadalmi mozgalom, melyben az úgynevezett nép, a munkás, a földmivelő vagy a negyedek, a legalsó osztály törekszik uralomra. Mint minden társadalmi törekvés, ez is teljesen jogosult. És ha a világtörténelmet tekintjük, azt látjuk, hogy szemünk számos hullámon keresztül halad a mai realizmusba és hogy idővel okvetlen uralomra kell jutnia a társadalom legalsóbb osztályának. Ezt a menetet, folyamatot semmiféle emberi hatalom sem állíthatja meg. A szocializmusnak tehát jövője van. De fontos kérdés, hogy egyelőre lesznek-e nagyobb sikerei? Rendes körülmények között nem. Ha csak egy véres, egy szörnyű forradalom nem diktál egyes pontokat, mint

1649-ben és 1792-ben, mind erőtlenebb lesz a szocializmus. Később üldözésnek, elnyomásnak lesz kitéve. Előbb az anarchistákon kezdik az üldözést, utóbb a szocialista vezetőkre kerül a sor, végül mindnyájukra. Az idealizmus még e hullámban sem tűri meg a szocializmust, mely merő individualizmus, vagyis az egyének részvénytársasága. Mikor ugyanis a három eszmét, a szép, jó és igaz eszméjét egységben fogja fel az ember, mikor a tekintély és hagyomány s az általános nagy elvek uralkodnak bensőkben, akkor nem lehetünk barátjai a realizmus széthulló, szétmálló társadalmi felfogásának, relativizmusának.

Különben maga a szocializmus is súlyos helyzetbe jutott s erősen érzi az idealizmus nyomását. Minden izében bomlik. Részekre, pártokra oszlik, melyeknek okát senki sem tudja megmondani, vagy állítólag nem akarja bevallani. Mert úgy szoktuk mi emberek, hogy a mai irányok, pártok híveit rosszasággal, romlottsággal hamissággal vádoljuk, mintha tehetnének róla, hogy nekik más meggyőződésük van. A szabadelvűt gyűlöli a reakcionárius, a klerikális, a realistát az idealista, a merkantilistát az agrárius és így tovább a mai társadalom ezerféle csoportjából egyik a másikat. Pedig az illetők csak annyiban okai e gyűlöletnek, a mennyiben részei, tagjai valamely gyűlölt és gyűlölt osztálynak, melyből nem tudnak, vagy nem óhajtanak kiválni, lelkükre nem hatott annyira az idealizmus vagy realizmus, hogy szakíthatóknak.

De hát mi az oka a szocializmus bomlásának? Az ébredő és gyöző idealizmus, mely szívünkben, elménkben új életre kelti a tekintélyi morált. Így latni ezt a XVIII. század végén, mikor a társadalomból lassankint pusztulnak a politikai és szocialis utópia mesterei, vagy legalább aratlanoknak, egyszerű ábrándozóknak tekintik őket. 1815 körül elérte délpontját az idealizmus és a realizmus ujára tér az ember. Az egész művelt világot betölteni látszik az anyagi érdekek hangoztatása. Államfértiak és politikusok tele vannak anyagi kérdésekkel.

De mintegy husz év óta ébrednek, sőt ma már derekasan mukodik az idealizmus, mely gyarónak, hitványnak, romlottnak vallja az embert, akit meg kell fekezni és a jóra kényszeríteni. Realis időbeli lágyaságunk jónak tartja az emberi természetet s ezzel indokolja az egyén önállóságának, szabadságának követelését; idealis időben az ellenkező szempontból indulunk ki és

megkérdezte az idősebbet, miért siránkoznak annyira, miért fetrengenek a porban és miért verik homlokukkal a földet?

— Oh, jó uram, szörnyű a mi bajunk, szörnyű a mi bánatunk. Az a gazdag kalmár, ki most panaszol be bennünket a bírónak, ötven aranyat adott nekem kölcsön, leírva a kötlevelebe, hogy birtokomból bármit elkobozhat, ha az ötven aranyat a kitűzött időre vissza nem fizetem.

Ez az idő elmúlt és én nem tudtam fizetni, fel is ajánlottam neki minden vagyonomat, de ő a leányomat követeli, azt állítja, hogy joga van hozzá, mert a leányom szintén az én tulajdonom és én felajánlottam neki mindent, a mi az enyim, — így szól az irás — ha fizetni nem tudok.

Ez a mi nagy bajunk jó uram és nincs, aki jó tanácsosul megmentsen e szörnyű veszedelemből.

— Száritsd fel omló könnyeidet, szegény meggyötrött lélek te, nem oly rossz az emberek, mint ahogyan hiszszük. Én leszek a tanácsadód, én leszek a védőd.

Megszólalt a bíró: a vád im elhangzott, van-e valaki, aki vállalkozzék a védelemre is?

Az idegen előlépett, hogy megvédelmezze az árvákat, elhagyottakat.

Ragyogó ékesszólással, meggyőző erővel verte le a kalmár követelését, napnál fényesebben bizonyította be az üldözöttek igazát s a vádló kalmár embertelen köve-

telésének Isten és a földi törvények értelmében való tarthatatlanságát.

A tömeg ujjongott, tapsolt a védőnek és úgy üdvözölte őt, miként egy új Messiaszt.

A bíró pedig kérdőleg, gyanakodva nézett a kalmárra,

— Hallottad ezt kalmár, ügyed rosszul áll, az igazság serpenyője félrebillent, bizony mondom, követelésedért nem adnék egy fabatkát.

— Kegyes bíró, — válaszolt a kalmár — nagy az én bizodalom az én igazamhoz s magad is be fogod látni, ha ügyemet jobban megvizsgálod.

És a bíró zsebébe csusztatott egy erszény aranyat. — Való igaz, mondá a bíró, hogy jól megfontolva a dolgot, elmémben javadra kezd derengni az igazság, ámbár a serpenyő még mindig ellened vall.

— Nézd meg jobban, ó böles bíró azt a serpenyőt, világosítsa fel az ég a te böles elmédet. És újra a bíró zsebébe csusztatott egy követ, arannyal telt erszényt.

— Igazad van derék kalmár, elmém már tisztán lát és el nem vakíthat egy idegen kóborló hazugsággal teli védőbeszéde.

— A leány a tied, jogod van hozzá, megfizettél érte. Így ítélek én, az igazságos bíró!

És a tömeg, amely az imént még ujjongva üdvözölte az idegen tudóst, gunyos röhögés közben kiverte a városból, lökdösve, leköpvé az igazság legendás bajnokát.

Kinos vándorlása közben, amikor már csak úgy vonszolta maga után az életet, egy oly csodaszép vidékre vetődött, aminő csak a paradicsomkert lehetett a bűnbeesés előtt.

A kék égboltozatról tisztán ragyogott le a nap s feje felett aranytollú madárkák röpködtek s bűvös dallól zsongott az egész környék. A faradt aggastyán félig elkábultan dőlt le a puha pázsitos fűre.

Egyszerre a bokrok árnyékából egy fekete fürtös ifju és egy aranyhaju leány jött ki.

Az ifju olyan volt, mint ő, élete tavaszán, a leányka pedig üde, mint egy májusi költemény, ártatlan mint egy meg nem született gondolat.

Hosszu aranyhaját játszva csókolgatta a napsugár s szeme kék egében üdvözült, aki belenezett.

Szerelmes odaadással simult a lányka a legényhez, az pedig izmos két karjába zárva rátámasztotta ajkát a lány ajkára s egy csók csattanásában hangzott el a világ legszebbik zenéje.

A vándornak pedig, ott a rejtekhelyén megdőbölt a szive, egy édes zsibbadás reszketetét át rajta s ősz fejjel tudta meg, hogy mint fürtös fejű ifju, milyen közel volt kitűzött céljához, mert egy igazság van e világon, melyet be nem moeskolhat semmi földi piszok, kedvesünknek első szüzi csókja.

meg akarjuk fékezni az embert. Most tehát nagyszerű kép tárul elénk, az ideális és reális gondolkodás harcának képe. Mivel a morál kérdése foglalkoztatja az embereket, a szocialisták sem menekülhetnek előle és számos bölcseletjük, gondolkodójuk részint a maga, részint mások megnyugtatóra fejtegetik a morál kérdését és igazolni akarják az idők árával módosuló tanácsokat. Például az egyik azt mondja, hogy a szolidaritás a morál, a másik, hogy maga a szocializmus a morál, a harmadik, hogy a társadalmi igazságosság a morál, a negyedik, hogy a humanitás a morál. És így tovább.

Mikor azt hallom merészen hangoztatni, hogy maga a szocializmus a morál, eszembe jut azt felelni rá, hogy ma nincs már igazi szocializmus, azért is vannak annyi pártra, felekezetre töredező, bomló. Most csupán munkások vannak, akik bérharcot indítanak a gyáros ellen, vannak anarchisták, akik a fejedelmekre és a vezető államférfiakra leskelődnek, de igazi szocialisták, a melyeneket a XIX. század lelkes emberei között ismertünk, akik rajongtak a gondolatért, hogy az ember édes testvére, hű felebarátja embertársának, ma ily szocializmus nem lehetséges. Ma van patriarchális védelme a szegény kisparosnak, a jámbor földművelőnek, az egyszerű munkásnak, ma fensőbb erkölcsi szempontból bizonyos atyai jóakarattal tekintünk az inségesre, a nyomorgó munkásra: ez azonban idealisztikus, nem pedig szocialisztikus gondolkodás.

Sokan megütközhetnek azon, hogy én most, mikor lapjaink minden hasábján találkozunk szocialista, szocializmus és szocialista szókkal, mikor a szociológiával foglalkozik minden árva gondolkodó, mikor vérengző szociális lázadások, szörnyű forradalmak előttünk: akkor merem állítani, hogy igazában véve megszűnt, pihenni tért a szocializmus, mert szívünkben kialudtak tápláló eszméi. De rendszeren ez az erkölcsi intézmények, alkotások sorsa. Sokszor még élnek, látszólag virágznak; pedig már belül korhadnak, romlanak, alapjaik süppednek, támaszaik düledeznek s maholnap összeomlanak. Ez a szocializmus mai helyzete. Mikor az emberiség a tekintélyt, az isteni morált keresi és nagy részben megtalálja, senkit, még a szocialistákat sem elégheti ki a reális idők lágy jósága, irgalmas altruizmusa. Az isteni morál azonban nem ismeri a féktelen ember szabadságát, hanem csak az éretnyét, az önmegtartóztatást; vallja ugyan a testvériséget és egyenlőséget, de nem a társadalomban, nem a tekintélyben és az anyagi javakban, hanem Krisztusban s az Isten országában. De még a menyországban sem fogadja el a teljes egyenlőséget, mert ott is elsőbbséget élveznek az Ur szentjei. De mikor elpihennek bensőnkben az idealizmus hullámai, ha lecsillapodnak habjai s újra az alkotó részek szabadságáért kezdünk rajongani, akkor nem lesz hiú czégér a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméje, hanem termékeny idea, melyeket a győzelmes szocializmus zászlain szívesen olvasnak unokáink.

Tanítók dolga.

A két nagy gyűlés, melyet a magyarországi tanítók tartottak meg Budapesten, megdöbbentő mélységeit mutatták be a tanítók nyomoruságának. A nemzet napszámái ma is ugyanabban a súlyos anyagi helyzetben szinylődnek, melyben tíz esztendő előtt. Helyzetük nem javult, valahányszor a magyar tanítóktól megszokott alázatos hangon kértek valamit, ígéreteken kívül nem kaptak semmit. A nagy elégtelenség, a mely a tanítóság körében dúl, elementáris erővel tört ki a gyűléseken. Emberemlékezet óta panaszkodnak a tanítók rossz javadalmazásuk miatt, a nyomorgás, sőt inség állandó lakói sok falusi iskolaháznak.

Nem mondhatnók ugyan, hogy utóbbi évtizedben nem emelkedett volna a tanítók jövedelme, de ez az emelkedés épenséggel

nem áll arányban az életigények s az élelmiszerek árának emelkedésével. Nyolczszáz korona a minimuma a tanítói fizetésnek s ebből manapság még egy gyári munkás sem tud megélni. Amidőn a tanítók nyomoruságáról van szó, nem beszélünk a városi tanítókról, akiknek nagyobb alapfizetésük és számos mellékjövödelmük van, hanem a falusi, leginkább nemzetiségi vidékeken működő tanítókról, akik pedig oly nagyfontosságú kulturmissziót teljesítenek. Ezer és ezer tanító van ilyen s egyik legfontosabb feladata az államnak és társadalomnak, hogy ennek a magyarországi kulturviszonyokra oly szegényletes állapotnak véget vessen.

Az idén már nem kértek, hanem követeltek a tanítók, olyan radikális hangokat még egy tanító gyűlésen sem hallottunk. Nem is beszéltek másról, mint a maguk nagy nyomoruságáról, elkéserevedve tárgyalták az állam és a társadalom közömbösségét.

És ami szintén legelőször történt meg, egyes kollégák felszólították a tanítókat, hogy a nemzetközi osztályharc alapján szervezkedjenek és így igyekezzenek jogos érdekeiknek érvényt szerezni. Nagy megnyugtatónkra szolgál, hogy a nemzetközi harcra adó felszólítás a hazafias megnyilatkozások egész sorozatát váltotta ki a tanítógyűlésből, a nemzet napszámósa ma is ugyanazok, akik voltak évszázadon keresztül: becsülettel szolgálják a hazát, az ifjú nemzedék szívébe ültetik a hazafias lelkesedést plántáját, amely kikél és megtartatja e néppel az ezer esztendő hazát.

Intő jel azonban ez az incidens az illetékes körökre nézve, hogy ne várakoztassák sokáig a tanítóságot, orvosolják sérelmeit, mert Isten óvja Magyarországot attól a veszedelemtől, hogy a tanítói kar is a mindent ígérő internacionálé karjai közé vessen magát.

Kevés az, amit a tanítók kérnek. Jóval kevesebb aránylag, mint amit a munkások követelnek az ő bérmozgalmaikban. Ha igaz az, hogy a német-francia háborút a német iskolamesterek nyerték meg, — pedig ez igaz, — akkor megdönthetetlen tény az is, hogy Magyarország jövője egy hazafias szellemű áthatott, meglegedett tanítói kar vállain nyugszik.

Krónika.

„Veni sancte!”

Hány idős, éltes ember szájából hallottuk már, hogy „bár csak tanultam volna!” Ez a sóhaj a milyen fájdalmas, olyan könnyen lehet elérni azt, hogy több legyen a felkiáltás: „Hála Istennek, hogy tanultam!” A labirinthusz szövevényű életpályán nincs fontosabb dolog, mint a minél több és minél biztosabb ismeretek gyűjtése. A meglepetések, a tévedések előfordulása eliminálódik az ismeretek arányában és a boldogtalanok sokasága a szerint csökken. A létért való küzdelem nagy csatájában kinek-kinek hadvezérnek kell lennie, mert minden ember egy-egy ellenfél, — azzá pedig csak folytonos tanulással lehetünk. Óriási horderejű is tehát az, hogy az elméletek biflázása helyett a görög mintájú peripathetikus módszer hívei legyünk magunk és tanítóink. Lépten nyomon szerzett benyomásokat negligálni nem szabad és a tanító a mindennapi élet esapásaival szemben való találékonyságra, gyors védekezésre oktassa gyerekeit. Tartsa őben az érdeklődést tanítványában az ismeretek szerzése iránt és tegye természetévé a „jó pap holtig tanul” postulatát. Most, hogy az iskolák újból megnyílnak, ne mulasztja el sem a szülő, sem a tanító az életből vett példák az ifjuság ambícióját növesztetni a tanulásra és szálljon a mi imánk is a tanulók miséjén: „Jöjj kegyesztő Istenünk, add felülről, add nekünk égi fénysugáraidat!”

Magyar sajtó idegenben.

Tudjuk, hogy a külföldön hazánkról olyan hiedelmek tartják fen magukat, a melyek bizony nem csak a szívünket keseríthetik el, hanem ha elhanyagoljuk a világnézetet felvilágosítási állapotaink valódi szituációjáról, politikai bünt követünk el. Annak többféle módja lehetne, de a leg-hatalmasabb szószólója a magyar szellemi termékek terjesztése volna. A világ alig ismeri Vörösmarthy, Arany, Petőfi költeményeinél más jeles művet; ezekből a vészes idők hangulata sivar jelent sejtet a jelenlegi Magyarországról s hozzávéve még azokat a céltudatos fordításokat, mikkel ellenségeink rólunk készségeggel szolgálnak: élethűbb tükröt kell adnunk a külföldiek kezébe! Rendkívüli előnyök rejtene magában, ha a világ könyvpiacát elárasztaná a magyar kormány közjogunkkal, geográfiai kötetekkel, neves íróink költségetével s ami a legaktuálisabban szükséges: a világvárosokban az illetők nyelvén egy-egy tartalmas és olesó áru, esetleg ingyenes, különösen magyar viszonyokkal foglalkozó hírlapokkal. Így a magyar szellem telepítése jeles következményeket szülne! Napjainkban életre kelteit munka politikánk szolgálatában a legerősebb munkaerő lenne a magyar sajtónak ez a szerepe külföldön. Olyan szépen, olyan melegséggel tud foglalkozni egy-egy nagy lapunk hazánk érdekeivel, hogy ilyen cikkek idegenben a művelt kontinensnek fényes jelt adnának mi voltunkról. Nem szabad felednünk, hogy mi is csak annyik vagyunk, amennyit kint tudnak rólunk.

Erzsébet királyné emlékére.

Őszi hervadás volt, ciprusok avarja
Hullott idegenben egy ravatalra;
Elmulás fuvalma sirt át a harasztot,
Mehalt messze tőlünk egy királyi asszony.

Most is hervadás van és a szívünk innét
Bolyongva indul el hosszú utra ismét,
Jajgatva-zokogva keres egyre téged
Áldott nagyasszonyunk, szenvedő Erzsébet.

Zokogva kérdezi a nemzet, az árva:
Gondolsz-e onnan is szép Magyarországra?
Küldesz-e majd enyhet gyötrött szíveinkre?
Hisz nem tudott senki így szeretni, mint te.

Szentséges királynénk, asszonyunk Erzsébet
Az örök halálon győz a te emléked.
Őszi hervadáskor ezerszin virágba
Borul idelent az emlékezés fája.

Áldott legyen a te szent neved örökké,
Áldott legyen a hant, amely lágyan főd be
Erzsébet királyné, légy ezerszer áldott,
Ki az árvaságból bennünket kiváltott!...

Pakots József.

H i r e k.

Ezüst mise. Dr. D u d e k J á n o s budapesti tudomány-egyetemi theologiai rendes tanár, városunk szülöttje, a múlt héten töltötte be áldozárságának 25-ik évét. A jubiláris alkalommal szent miséjét a magas Tátrának egyik kápolnájában mutatta be az Urnak. Imájában egyesült kérésünk, hogy a Gondviselés hosszúra nyújtsa magas pályáján áldásosan működő életét.

Áthelyezés. L á g y i J ó z s e f posta-és táviró főosztály, a postahivatal főnökét a kereskedelemügyi miniszter saját kérelmére Nyitrára helyezte át. A közönséggel szemben pártatlan szolgálatra kész postafőnök távozása mindnyájunk sajnálatával találkozunk. A hivatal ideiglenes vezetését Schwarz Bernát látja el.

A diszpolgár. Aranyosmarót város képviselő-testülete, élén K o s z t o l á n y i A u r é l kir. tanácsossal augusztus hó 29-én nyújtotta át A m b r ó z y I s t v á n bárónak diszpolgárrá emeléséről szóló oklevelet. A báró kislaludi kastélyában fogadta a küldöttséget és megköszönte a kitüntetést.

Elhunyt búr-barát. Z l i n s z k y A n d r á s folyó hó 2-án Ipolyságon váratlanul meghalt. Rokonszenves élet-mozzanat 50

éves életkora alatt, hogy az angol-bur háboruban részt vett és a bur felkelőkkel együtt küzdött a szabadságért. Vitézségével parancsnoki állásra küzdte fel magát, majd az angolok kezébe került és nemzetközi eljárás után szabadult ki csak fogságából. Az elhunytban Zlinszky Lajos polgártársunk testvér-öccsét gyászolja. A szabadság Istene áraszsza reá tulvilági létében az örök világosságot.

Kirendelés. Az igazságügyminister Holi Gyula lévai járásbírói joggyakorlatot az ugyanottani járásbírói mellett alkalmazott ügyészéi megbízottnak állandó helyettesül rendelte ki.

Ritka példány. B. Büttner Lina urhölgy, lapunk jeles munkatársa „Szabadság földön égen” cím alatt gyönyörű munkát írt a serdülő korúak számára. A mű szépségével versenyzik annak közgazdasági irányzata és mesterien egyesül benne a szépség, a báj a hasznossággal. Az ültvények és az állatok védelmére kél benne a szerző s a legjobb tanító hangján szól a gyermekgárdához, ki bizony lépten-nyomon zsarnoki hajlamait bujtatja elő amazok bántalmazásakor. Tanít nemes gyöngédséget, hangoztat jóságot s olyan szépen, hogy ily ojtványok sokasodása hő kívánsággá válhatik bennünk az irodalom terén. A gyöngye virág dédelgetése, a tehetetlen állatkák kimélése ha már tulajdonná vált a zsenye lelkületben legszilárdabb alapkövét alkotja a finom modor felépülésének. A legelsőbb rendű lények természeti jogainak tiszteltetésben tartása az első láncszem mely a szíveket a felebaráti szeretet eszméjéhez kapcsolja hozzá. A ki ilyen irására nyert ihletet, csak magasan, fenköltlen gondolkodó lélek lehet, kinek irányát érdemes megismerni és követni. Hisszük is, hogy a Franklin társulat kiadásában megjelent és kemény kötésben maradandó, számos művészi illusztrációtól élénk művevőkön-sége több kiadásra fog reflektálni. A mű ára 3 korona.

Névmagyarosítás. Perl Ignác garamszbenedeki lakos és gyermekei belügyministeri engedéllyel „Perlaki”-ra változtatták nevüket. — Kohn Lajos lévai nagykereskedőnek szintén engedélyezte a belügyminister, hogy Kertész nevet vehesse fel.

Műkedvelői szinelőadás. „A dolovai nábob leánya” került színre az újbányai casinó legutóbbi multságán. A szereplők játékán meglátszott, hogy élvezetes estélyt akartak szerezni a publikumnak.

Nyelvben él a nemzet. Ezen rendkívüli fontosságú aranyigazságból indittatva a Fmke ezidei közgyűlése a Nemzeti Kaszinó jutalom-díjára, a magyar nyelv sikeres tanításáért Kerényi Nándor barszentmártoni tanítót találta érdemesnek. Szolgáljon ezen kitüntetés a fáradhatatlan tanító ambíciójára fokozó erővel.

Automobil szerencsétlenség. Nagysurány község határában a zsitvaföldemesi országúton levő vasúti őrház mellett mult hó 29-én estefelé lovag Schoeller lévai nagybirtokos automobilja özv. Ambrusz Jánosné zsitvaföldemesi lakost elgázolta és oly súlyosan megsebesítette, hogy mult hó 31-én reggelre nagy kínok között meg is halt. Az automobil Nagysurány felől jövén, szembe találkozott özv. Ambrusz Jánosné kocsiával. A kocsi megállította a lovakat, kik az automobil pöföklésétől megijedve az árok felé húzták a kocsit. Özv. Ambruszné félvén a feldüléstől, kiugrott a kocsiból, de szerencsétlenségére épen azon oldalra ugrott, honnan az automobil jött, mely őt elkapta és rajta keresztül gázolt. Az asszony lábai és vállperezetei összetörték, mozdulni sem tudott és lepedőbe téve tették fel a kocsi s így szállították haza. Az első orvosi segílyt Dr. Deutsch József nagysurányi orvos nyújtotta, kit automobilon vittek a helyszínére. Szombat reggelre Frankl Dezső vizsgálóbíró és Dr. Turchányi László járási orvos Nagysurányba utaztak, hogy a halál megállapítása céljából a boncolást megejtse.

A lóherék kezelése. A lóheréseket a védnövény lekerülte után kezelésbe kell igen sok esetben részesíteni, ha azt akarjuk, hogy azok megfelelő terméseredményeket szolgáltatassanak. A lóheréseket tehát a védnövény lekerülte után vizsgáljuk meg, hogy azok milyen állapotban vannak. Igen sok esetben azt tapasztalhatjuk, hogy azok foltosak. Ezen foltokat el kell tüntetni, még pedig oly módon, hogy a mint az időjárás megengedi, t. i. az első kiadó eső után azokat a foltokat bevetjük. A bevetés előtt természetesen fellazítjuk a talajt. A mag elvetése után kívánatos a területet lehengerezni. A lóherések ez időben való kezelése felültrágyázásból is állhat, mely célra műtrágyát, vagy trágyalé öntözést használhatunk. A műtrágyák közül a chililétrommal való felültrágyázás eredményre vezet, mert jó hatással van különösen a gyenge, de különben jó benőtt lóherésre. A felültrágyázást későn alkalmazni nem tanácsos, mert ebben az esetben a lóherés túl buja fejlődésnek megy át a télbe, a minek következménye lesz a kipálás. A lóherést ősszel kaszálni, vagy legeltetni szokták. A lóherés egész fejlődésére kihasználással van az, hogy helyesen és megfelelő időben végezzük-e ezt. Ha a lóherés erős fejlődésű, akkor kaszálni okvetlenül kell. Későn kaszálni azonban nem tanácsos, mert akkor a fagyos idők beálltáig kellően megérsődni nem tud. A lóherések legeltetésénél igen óvatosan kell bánni. A lóheréseket szarvasmarhával tanácsos legeltetni egyedül; a legeltetésnél ügyeljünk arra, hogy erősen le ne legelje az állat, mert a kopaszra legelt herés nem tud eléggé kisarjadzani.

Állandó műkedvelői kiállítás. A Magyar Műkedvelők Társulatának, a mely céljával tüzte ki a műkedvelők állandó kiállítását létesíteni, tagja lehet minden magyar műkedvelő. A tagok a kiállítani szándékolt műtárgyakkal tetszés szerinti mennyiségben — minden külön díj nélkül — résztvehetnek. A műtárgyak a tárlatokon értékesítve lesznek. A kiállítás iránt — a mely november hó 15-én nyílik meg — élénk érdeklődés mutatkozik. Az eddig belépett tagok összesen 628 művet jelentettek be, a mely körülmény egymaga is a kiállítás erkölcsi sikerét jelenti. — A társulat igazgatósága (Budapest. Kerepesi-ut 17.) érdeklődőknek prospectust szívesen küld.

Az őszi keverékről. A borsónak, bükkönynek rozsszal, esetleg árpával való keverékét őszi keveréknek nevezzük, mely őszi keverék termelésével a gazda korán képes jó minőségű takarmányt betakarítani. Ezen őszi keverék termelésének különösen tejgazdaságokban van igen nagy jelentősége. Az őszi keverék azonban csak az esetben fog megfelelő mennyiségű és minőségű takarmányt szolgáltatni, ha alája a talajt jól fogjuk elkészíteni és gondoskodunk egyúttal a megfelelő mennyiségű trágyáról is. Az őszi keverék alá nem elegendő a talajt csak egyszer megszántani, hanem lehetőleg többször. A gabonatarlót ugyanis minél előbb alá kell szántani és azután még egy vetőszántást is kell alkalmazni, mert ellenkező esetben a talaj erősen ki fog száradni és egy szántással a talaj nem hozható megfelelő jó kultur állapotba. Az őszi keverék alá a talajt megfelelő trágyázásban is kell részesíteni. Ezt sok helyen oly módon eszközlik, hogy istállótrágyát adnak az őszi keverék alá. Ez azonban nem szükséges. Nem pedig azért, mert ekkor a pillangósok nem a levegőből, de a trágyából veszik fel a nitrogént, és így nem növelik a talaj nitrogén-szükségletét. Ezt elkerülendő helyesebben cselekszünk, ha az istállótrágya helyett műtrágyát alkalmazunk és pedig foszfor és káli műtrágyákat, melyek közül ilyen esetben a szuperfoszfát és a könnyebb talajokon a 40 százalékos kálitrágya jöhet első sorban figyelembe. Ilyen módon a pillangós virágok nitrogén gyűjtő képessége is érvényre fog juthatni.

A Fmke félévi mérlege. A Fmke elnökségétől vett hivatalos értesülés szerint

a központi iroda 1906. január—június hónapokban összesen 21.256:53 koronát vett be és 20.842:90 koronát adott ki. Egyenleg mint maradvány 213:63 korona készpénz, 69.800 kor. értékpapír, 25.740:35 k. értékű alapítványi kötvél és 2:94 kor. takarékbetét, összesen 116.599:82 korona. Miután az egész 1906. évre 28.000 korona bevétel volt előirányozva, az egyesület 21:056:53 korona bevétele kedvező eredménynek tekinthető. Meg kell még említenünk, hogy az elnökség a megtakarított pénzből az idén is 6000 kor. értékű koronajáradékot vásárolt, mely a tőzstőke jelentékeny gyarapodását jelenti.

A rozs műtrágyázásáról. A rozsnak istállótrágyával való trágyázásáról azt mondhatjuk, hogy legjobb ha az előveteménye alá adatik. Azonban sokszor, különösen a silány homoktalajokon azt is tapasztalhatjuk, hogy közvetlenül alája adják, ezen esetben azonban arra kell ügyelni, hogy az istállótrágyát ne a vetőszántással szántsuk alá, hanem korábban, mert ha csak a vetőszántással kerül az istállótrágya a talajba, akkor a talaj nem tud kellőképpen összelepedni, ezt pedig a rozs megsínyli, valamint az egészen nyers trágya is ártalmára lesz a rozsnak. A mesterséges trágyafélék közül különösen a foszforosavas trágyafélék azok, a melyekkel a legkedvezőbb eredményeket lehet elérni. A foszforosavas trágyákkal ugyanis a rozs termését tetemesen fokozhatjuk és pedig jövedelmezőleg. Ezen jövedelmező fokozás a rozstermésnek kizárólag foszforosavas trágya alkalmazásával is elérhető. Minél lazább azonban a talaj, annál kevésbé várható foszforosavas trágyától egymagában alkalmazva eredmény, és pedig azért, mert az ilyen laza talajok káliumban és nitrogénben is szűkölködnek. Ilyen esetben a kálifoszfat trágyázás lesz előnyös. A kálifoszfat trágyázás azonban a legtöbb esetben csak akkor fog kedvező hatást gyakorolni a rozs termésére, ha a talaj nitrogénben nem szenved hiányt. Ezen hiányon úgy lehet segíteni, ha nitrogén műtrágyát is adunk, vagy zöldtrágyázást is alkalmazunk. A homoktalajokon a zöldtrágyázás kálifoszfat trágyával együttesen alkalmazva különösen ott lesz helyénvaló, a hol elegendő istállótrágya nincsen.

Anyakönyvvezetők a belügyminis-ternél. A Wekerle-kormány ígéretet tett, hogy a Tisza-kormány által is tervezett anyakönyvi törvényt revízió alá veszi s a módosított törvényjavaslatot még az őszi folyamán az országgyűlés elé terjeszti. Az ország anyakönyvvezetői, kiknek száma háromezernél több, ezt az alkalmat felhasználják, hogy sérelmeiket a kormány előtt feltárják s kívánságaiknak teljesítését kérik a belügyministertől. — Az ország anyakönyvvezetői folyó hó 3-án Budapesten tartottak naggyűlést és f. hó 4-én monstre-küldöttség kereste fel Faragó Antal orsz. képviselő vezetésével a belügyministert, és tőle az új anyakönyvi törvényben méltányos és jogos kívánalmaiknak kielégítését kérték.

Vasárnapi munkaszünet kiterjesztése a határszéli községekre nézve. A kereskedelemügyi minster kimondta, hogy oly községben, melynek határai az ország határától 10 kilométernél tovább nem esnek, egyes kivételektől eltekintve, minden ipari és kereskedelmi elárúsítás vasárnap délután 5 óráig végezhető.

Nyilt-tér.

(E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

Aranyosmarótról való távozásom alkalmából mindazon jó barátainak és ismerőseimnek, kiktől — elfoglaltságom és az idő rövidsége miatt — személyesen el nem búcsuzhattam: ez uton mondom szívesen „Isten hozzád”-ot. Tartsanak meg kérem szives emlékezetökben.

Lágyi József,
posta- és táv. főtiszt.